

Romanohangos

13.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 13 • ČÍSLO 18 • VYŠLO 29. LISTOPADU 2011

zprávy

BERLÍN, ZWICKAU – Série vražd ukázala sílu extremistů v Německu. Kancelérka Angela Merkelová 14. listopadu prohlásila, že tento případ je ostudou Německa a musí se rychle vyřešit. Náhodou došlo k odhalení neonacistické tříčlenné teroristické skupiny vraždící turecké prodáváče rychlého občerstvení. Na skupinu se přišlo náhodou po sebevraždě dvou mužů z trojice pachatelů po požáru jejich bytu ve Zwickau, který zapálila jejich společnost. V bytě byl nalezen arzenál zbraní a předmětů dokumentujících jejich zločiny. Německo se ptá, jak je možné, že skupina tak dlouho unikala policii i tajným službám.

BUDAPEŠŤ – Policie potrestá lidi spící na ulici pokutou až 150 000 forintů (13 000 Kč) nebo pobytem za mřížemi. Příslušný zákon schválil maďarský parlament. Hlasovali pro něj poslanci strany Fidesz a extrémního Jobbiku. Trest bude následovat poté, co bude bezdomovec přistižen, že nocuje na ulici dvakrát za půl roku. Primátor metropole řekl, že koncem roku už v ulicích bezdomovci nebudou. Pochlubil se, že už je dostal z podchodů.

PRAHA – Poradce ministra školství Václav Klaus mladší doporučil, aby děti, které v páté nebo v deváté třídě popletou jeden test, vymyšlený Klausem a ministrem školství Dobešem, nesměly už nikdy studovat na gymnáziu. Je to údajně proto, jak tvrdí mladý Klaus, aby děti mohly vést šťastnější život a nemusely se zbytečně trápit ve škole učním, když na to nemají.

(www.romea.cz, kh)

Neobyčejná expozice MRK překvapí každého

Foto: Muzeum romské kultury, Lenka Grossmannová.

BRNO – Novou stálou expozici nazvanou **Příběh Romů** otevírá Muzeum romské kultury v Brně. Návštěvníkům zde v zajímavě navržených prostorách nabízí teď už kompletní pohled na romskou historii a kulturu, a to od jejich počátků v Indii až po současnost. Autorem neobyčejně pojatého interiéru s řadou inovativních prvků je architekt Jan Konečný. S vytvářením expozic už má řadu zkušeností, mezi jeho práce patří expozice památníku Velké Moravy v Mikul-

čicích. Expozici v MRK pojal spíše prožitkově, aby zapůsobila především na širší okruh lidí. Specialisté a odborníci na romskou kulturu pak mají možnost dohledat detaily a odborná pojednání na počítačích.

Jednotlivými sály prochází návštěvník tak, jak kráčela historie. Nejdříve se ocitne v sále, věnovaném Indii koncem prvního tisíciletí, odkud se část tamních obyvatel vydala na cestu. Výkladové texty doplňují originální exponáty – šperků, oděvů, loutek a řemeslných

výrobků. Další prostory jsou věnovány Romům ve středověké Evropě, zaujme tu vůz kočovníků, dobové oděvy i nádobí či staré tábořiště. Působivá je pak místnost zaměřená na osudy Romů za druhé světové války, tísnivé dojmy vyvolává hlavně její stylizace do podoby plynové komory. Ta patří k už dříve otevřeným sálům, které končí místností „vytápetovanou“ články k „romským kauzám“ z tisku.

K nové expozici se vrátíme ještě v příštím vydání. (red)

z obsahu

Terne Čercheňa

Kdo v Hranicích vyhrál?

strana 2

Banga versus Horváth

Romské tradice – ano či ne?

strana 3

Vzdělávat se společně

Co se zvláštními školami?

strana 4, 5

Marika Demeová: Sny se plní, ale musíme se přičinit

Učitelka angličtiny, novinářka, manažerka projektů, aktivistka – všechno toto zvládá šestadvacetiletá Marika Demeová. Romka s maďarským původem žije na jižním Slovensku v Hnúšti, městě na svazích Slovenského rudohoří obývaném Slováky, Maďary a Romy. I přes svůj věk už toho v romském neziskovém sektoru hodně zažila a servítky si rozhodně nebere. Posuďte sami...

Můžeme znát váš osobní profil, studium, práci, dosavadní zkušenosti?

Na základnej škole som sa učila na jedničky, ale nemala som bunky na počty. Až do skončenia základky som mala na vysvedčeníach vždy sólovú dvojku práve z matematiky. Po základnej škole som sa rozhodla ísť na gymnázium. To bola v tom čase tá najlepšia voľba, pre-

tože som ešte nebola definitívne rozhodnutá, čomu sa venovať. Na gymnáziu som tak dostala štyri roky nato, aby som sa mohla dobre rozhodnúť a získať všeobecne orientované vedomosti. Lákal ma viacero profesií. V priebehu štúdia na gymnáziu som sa rozhodovala medzi právom alebo štúdiom cudzích jazykov. Chcela som sa stať právničkou alebo v prípade neprijatia na právo som volila druhú možnosť. A to štúdium nemeckého a anglického jazyka. Cudzí jazyky mi šli zo všetkých predmetov najlepšie, bavili mi najviac a aj profesori na gymnáziu mi to sami radili. Premýšľala som už vtedy o role učiteľky jazykov alebo o roli tlmočnice. Ale osud to zariadil úplne inak...

A čo vám tolik zkomplikovalo cestu?

Sociálna situácia a mnohé problémy, ktoré v tom čase otriasli mojou rodinou, mi nedovolili ani jedno ani druhé. Prihlášky na vysoké školy boli podané, doma na stole ležali aj pozvánky k prijímacím pohovorom z troch vysokých škôl. Ja som však bola nútená všetky prihlášky stiahnuť a požiadať o vrátenie polovičného poplatku za podanie prihlášok a ostať doma.

V tom čase sa mi zrútil celý svet. Myslela som si, že sny už ani netreba snívať a že celé moje 13ročné úsilie, snaženie a hlavne učenie na ZŠ a gymnáziu boli zbytočná strata času a energie. Ale po necelom roku, ktorý som využila prácou ako začínajúca koordinátorka aktivačných prác v Klube rómskych aktivistov v SR, sa začal otvárať aj vysokoškolský odbor sociálno-misijná práca v rómskych komunitách.

A to neďaleko, v našom okresnom meste Rimavská Sobota. O to bola motivácia k štúdiu väčšia, že tento odbor sa realizoval v rámci projektu iniciatívy EQUAL a bol bezplatný. A tak som teda neváhala ani minútu, prihlásila sa, absolvovala pohovor a začala študovať.

Študovala som odbor, ktorý som nemala v pláne po skončení gymnázia, ani som nespívala o ňom. Osud to však zariadil za mňa a šiel ruka v rukáve s mojou vtedajšou vykonávanou prácou a začali sa vhodne dopĺňať. Mohla som tak začať porovnávať prax s teóriou z kníh a skript na škole. Medzitým som už absolvovala niekoľko školení v treťom sektore na témy ako gender, domáce násilie na ženách, politické a sociálno-právne školenia, advokačné a komunikačné tréningy. Pokračování na str. 6

zaznamenali jsme

ÚSTÍ NAD LABEM – Strana Zdraví, sportu a prosperity, vládnoucí v tomto městě spolu s ČSSD a ODS zveřejnila *Petici za okamžité ukončení morální, fyzické a finanční diskriminace všech, kteří dodržují zákony a pracují, a to nepřípůsobivými skupinami obyvatelstva, zejména cikánskou menšinou*. Nezbyvá než podiv nad tím, že vládnoucí konšel se nedokáže domoci práva a zákona silou, kterou drží v ruce. To jsou tak neschopní, nebo mají v úmyslu rozdmýčkovat již tak neudržitelné vztahy mezi občany? Mluví iniciativy Neonacisty v Ústí nechceme Miroslav Brož reagovat slovy: „*Tito politici přispívají k legitimizaci xenofobních a fašistických názorů ve společnosti.*“ Sociálním demokratům tito koaliční partneři, jak se zdá, nevdají.

VSETÍN – Na 130 vsetínských Romů opustilo své domovy a zamířilo do Velké Británie. Další stovka je hodlá následovat. Vede je k tomu nedostatek pracovních příležitostí pro Romy v tuzemsku a narůstající dluhy. Tito Romové se domnívají, že v cizině seženou práci a vydělají si tak na splácení dluhů. Odchod souvisí s tím, že město stanovilo pevné termíny splátek dluhů za nájmy, a to je i podmínkou pro uzavírání dalších nájemních smluv.

NOVÝ BOR – V polovině listopadu někteří Romové v Novém Boru (Miroslav Tancoš jako předseda Romské hospodářské rady ČR a Štefan Gorol, šéf novoborského Česko-romského sdružení a předseda místní organizace KSČM) vystoupili s požadavky na zrušení Agentury pro sociální začleňování, Rady vlády pro záležitosti romské komunity a zrušení postů krajských koordinátorů národnostních menšin. Namísto toho chtějí samostatný stát se všemi právními atributy a romský konzulát s vlastní rozpočtovou kapitolou. Žádají pracovní místa a určité procento státních zakázek jen pro Romy.

ALBRECHTICE V JIZERSKÝCH HORÁCH – Místní romská rodina se zřekla své nesvéprávné příbuzné a nechala ji na starosti radnici, konkrétně místostarostce Kuřátkové. Ta vybavila této paní důchod, a když jí za několik měsíců přišlo 60 000 Kč, projevíli najednou členové rodiny chuť se o svoji příbuznou postarat. Opatrovnictví mělo být převedeno znovu na rodinu. Důvod tak zřejmý, že radnice na něj právem nepřistoupila. Odnesla to paní místostarostka, kterou členové romské rodiny zbili.

VIMPERK – Stěhují se protiromské nálady ze severu na jih Čech? Touto otázkou se zabývá vimperská radnice potom, co se na síti Facebook objevilo Hnutí za Vimpersko bez nepřípůsobivých Romů. Vimperk přitom patří podle policejních statistik mezi nejbezpečnější města na jihu Čech. Obavy snad vzbuzuje rozmáhající se drogová kriminalita, v níž údajně mají účast Romové, kteří zde nebydlí. Iniciátorem tohoto hnutí je pravděpodobně student místního gymnázia.

PŘÍBRAM – Známa romská spisovatelka Jana Hejkrliková volá: „*Obnovte magerdo.*“ Pokud někdo poškodil jméno rodiny nebo komunity, byl vnitřním soudem uznán vinným a stal se „magerdo“. Nikdo ho nenavštěvoval, nezval, nic mu neposkytl a nemluvil s ním. Byl z komunity vyloučen a to někdy bylo velmi těžké, ba i životu nebezpečné. Hejkrliková má na mysli mezi Romy ty, kteří se až příliš přizpůsobili tomu, co vidí v televizi a na internetu. Sama je ráda, že je v tomto ohledu „nepřípůsobivá“.

PRAHA – Ani čtyři roky po rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, podle něž ČR neoprávněně umístívala romské děti do zvláštních škol, se situace nelepší. Myslí si to zástupci neziskových sdružení z koalice Společně do školy, kteří požadují změny v zákonech a hlavně aktivnější přístup ministerstva školství. Podle nich neplní připravenou koncepci proti diskriminaci malých Romů, ale plošným testováním chce ještě zvětšit rozdíly mezi běžnými žáky a dětmi z ghett. (www.romea.cz, kh)

Terne Čercheňa už zná svoje vítěze

HRANICE – **Dům dětí a mládeže Hranice ve spolupráci s městem Hranice pořádá taneční a hudební soutěž Tancem k integraci Romů nazvanou Terne Čercheňa (Mladé hvězdy).**

Soutěž se uskutečnila 3. listopadu. V místní sokolovně se sešlo 26 účastníků, kteří soutěžili ve třech okruzích: tradiční romský tanec, moderní tanec a hudební nástroj. Nejvíce zájemců se přihlásilo do kategorie romský tanec. Účinkující pocházeli většinou z okolních měst Přerov, Branky na Moravě, Nový Jičín, Lipník nad Bečvou, někteří ale přijeli až z Brna a Olomouce.

Akci moderoval sociální pracovník Robert Sutorý z Hranic a Veronika Koňová. Do poroty zasedli členové přerovské kapely Imperio se zástupci města. Náš taneční soubor Cikne Čhave se také přihlásil a získal první místo. Pokud jde o moderní tance, mohli jsme zde vidět styly: hip-hop, street dance, break dance nebo tance latinské. Program byl velice pestrý a zajímavý. Porota měla z čeho vybírat, ale zabodovali jen nejlepší. Mezi nejzajímavější patřili Afromen, nově vzniklá hudební skupina skládající se ze dvou

romských bratrů a jednoho „gádža“, kteří zahráli na africké bubinky a kytaru. Pocházejí z Brank na Moravě a fungují pod organizací Ambos Mundos. Tato kapela si svou originalitou vysloužila první a třetí místo. Jako bonus zazpívala a zahrála kapela Street boys z Havířova.

Kdo vyhrál:

Tradiční romský tanec

1. Cikne Čhave (Nový Jičín)
2. Karika (Olomouc)
3. Gipsy Princess (Bruntál)

Moderní tanec

1. Own style (NZDM Metro Přerov)
2. Miriklo (NZDM Miriklo Olomouc)
3. Memories Crew (NZDM Zrnko Charita Vsetín)

Hudební nástroj

1. Af-Romen (Ambos Mundos multikulturní klub Branky na Moravě)
2. Gipsy Lavutaris (KC Khamoro Olomouc)
3. Af-Romen

Text a foto: Emilie Kačová

Terne Čercheňa prindžaren peskeren avrikhelden dženen

HRANICE – **DDM Hranice andre spolupracija le foroha Hranice pre Morava kerde khelibneskeri the bašavibnaskeri prekidkeriben Khelibnaha ke integracija le Romenge, vičinas pes Terne Čercheňa.**

O prekidkeriben pes ačhi'a andro džives 3. 11. 2011, the fikerelas la 14. oratar dži andre 18. ora. Andre hranicko sokolovna pes arakhle 26 džene, so avle te khelel, he te bašavel. Ehas ode trin kategoriji: tradično romano kheliben, moderno kheliben the tiž bašaviben. Nekbuter džene pes hlasinas andre kategoria romano kheliben. O džene andro prekidkeriben ehas nekbuter andal o pašalune fora: Přerovos, Branky pre Morava, Lipník nad Bečvou, Nový Jičín, a'e varesave avle tiž ži andal e Brna the Olomouca.

Moderatoris ehas socialno pracovníkos o Robert Sutorý andal e Hranica the e Veronika Koňová. Andre porota zabešenas džene andal e přerovsko banda Imperio the o mujale andal o foros. Amaro suboris Cikne čhave pes tiž přihla-

sind'as the dochud'as peske peršo than. Andro nevetune khelibena šaj dikh'lan všelijake khelibneskere štili: hip-hop, street dance, break dance, či latinsko kheliben. O programos ehas but viraguno the zachudlo. La porota ehas sostar avri te kidel, a'e pro than šaj thode ča kolen nekfeder. Paš o nekzaujima-veder patrinlas neves thod'i banda le duje romane phralendar the jekh gadžestar, save bašade pro africke bubinki the gitara. Avle andal o Branky pre Morava, the patrin tel e organizacija Ambos Mundos. Kaja banda peske peskraha orginalitaha kheld'a avri peršo the trito than.

Sar bonusis vaš calo džives bašade the gi'ade o džene andal e banda Street boys Havířovostar.

Emilie Kačová

inzerce

Slovo 21 připravuje Romy na vysokoškolské studium

PRAHA – **Občanské sdružení Slovo 21 začíná s dalším kolem přípravných kurzů na přijímací zkoušky na VŠ pro romské středoškoláky. Úspěšnost jejich absolventů se při přijímání na vysoké školy v dlouhodobém průměru pohybuje kolem 60 procent.**

„*Stačí jen chtít a i Ty si můžeš plnit své sny*“ – s takovým mottem odstartoval letošní ročník projektu občanského sdružení Slovo 21 Dža dureder – Pokračuj II, který už devátým rokem poměrně úspěšně připravuje romské středoškoláky z Moravskoslezského, Olomouckého, Plzeňského, Ústeckého a Středočeského kraje na přijímací zkoušky na vysoké školy.

Přihlásit se do nich mohou nejen studenti posledních ročníků, ale i ti, kteří na střední škole studují už druhým rokem.

„*Těm by měly kurzy posloužit jako forma doučování, a tím při-*

spět k udržení na střední škole a zlepšení prospěchu v předmětech, které jim mohou činit problémy. Nicméně základní aktivitou jsou přípravné kurzy k přijímacímu řízení na vysoké školy,“ vysvětluje koordinátorka projektu Martina Horváthová.

Podoba jednotlivých kurzů se odvíjí od toho, o jaké vysokoškolské obory mají středoškoláci zájem. A pokud si neví úplně rady, může jim v tom pomoci také rozšířené poradenství s výběrem oboru studia během setkání studentů v Praze.

„*Účastníci zde zcela zdarma absolvují sérii testů na studijní a osobnostní předpoklady k vysokoškolskému studiu. Výsledky testů a pohovorů s psychologem pak každému z účastníků poslouží při konečném výběru oboru VŠ, na který se budou hlásit,*“ doplňuje Martina Horváthová ze sdružení Slovo 21. Setkání přihlášených studentů se

uskuteční v lednu 2012 v hlavním městě Praze.

S výběrem vysokoškolského oboru mohou jednotlivým uchazečům pomoci také regionální koordinátoři, kteří působí ve všech pěti krajích, a s nimiž zájemci o studium na vysoké škole proberou jejich možnosti. Koordinátoři také asistují při vyplňování a odesílání přihlášek a vyhledávají vhodné lektory pro dané kurzy.

Na jaře 2011 vyšlo v rámci projektu Dža dureder – Pokračuj II také interaktivní DVD, které soustřeďuje důležité informace pro rozhodování o oboru dalšího studia, jež by jinak zájemci o studium museli složitě vyhledávat na webových stránkách jednotlivých škol. Součástí projektu je také internetová stránka www.dzadureder.cz, kde uchazeči o studium na vysoké škole nalezou mimo jiné aktualizované seznamy všech vysokých škol

v České republice, získají potřebné informace k dobré orientaci na akademické půdě, narazí také na akademický slovník a dozvědí se o možnostech stipendií pro romské vysokoškoláky.

KONTAKTUJTE NÁS – RÁDI PORADÍME A VYSVĚTLÍME!

- zavolejte na tel.: 222 511 434
- nebo nás kontaktujte na e-mailu: pripravastudentu@centrum.cz

(mh)

Integrace dle Radka Horvátha

Psaní pana Radka Horvátha (viz např. Romano hangos 17) sleduji delší dobu. Nejdříve jsem si ho všiml na serveru iDnes.cz, kde často kritizoval romské poměry. Dalo by se říci, že jakmile se na internetu objevil jakýkoliv „průser“ spojený s romským etnikem, ihned to komentoval, negativně samozřejmě, a nezapomněl zdůraznit, kde všude je chyba. Nikdy nezapomněl připomenout, že on je především Čech.

My, romští čtenáři, jsme si tak například mohli přečíst jeho komentář, v němž se podívoval, proč se druhým nelíbí, že nás někteří čeští občané nazývají hanlivým názvem „Cikán“. Zato když Rom nazve neromského občana „gádžo“, je to dle pana Horvátha urážlivé (výraz „gádžo“ v překladu znamená doslova ne-Rom, nejde tedy v žádném případě o nápravu, jak se někteří Češi mylně domnívají). Dále například vyzýval všechny romské občany, aby se důrazně distancovali od všech „malérů“ ze strany jednotlivců (krádeže, etnické střety, zneužívání dávek atd.).

Potom jsem si všiml, že byl zván do některých televizních pořadů, kde byl brán jako součást novodobé romské elity. Nikdy jsem nebyl nadšený z toho, když z televize promlouval šéf jedné nejmenované romské neziskovky jako jakýsi mluvčí všech Romů. Ovšem i pan Horváth tvrdí kritizoval činnost romských aktivistů, volal po změnách, osoby, které se často angažovaly ihned po převratu, nazýval obchodníky, kteří zneužívají svého postavení.

Upřímně – většina jeho příspěvků mi nikdy nebyla blízká, vždy jsem měl pocit, že je to člověk, který ve skutečnosti nezná romské problémy a zřejmě nikdy mezi Romy nežil, jinak by nemohl takové věci psát (za ně mu samozřejmě tleská spousta těch Čechů, kteří vždy ocení Roma, jenž se trefuje do vlastních řad).

Přijde mi úsměvné, když křičí „jsem Čech“ a jako důkaz vystavuje na obdiv své bílé blondaté děcko. Rád bych věřil, že se jen, coby hrdý otec, rád chlubí, což by pro mě jako pro otce podobně starého děcka bylo pochopitelné. Spíše se však domnívám, že jde o laciné gesto, kterým chce navenek ukázat, že on je ten „polepšený“ Rom, který se integroval, vzal si „bílou“ ženu a dokázal přijmout zvyky běžné pro majoritní obyvatelstvo.

Aby bylo jasno, mě vůbec nezajímá, zda někdo má českou, romskou nebo vietnamskou partnerku, tohle nehodlám rozebírat. Přátelé, kteří mě znají, vědí, jak to myslím. Kdybych byl primitivní, zaostalý romský nacionalista, jak s oblibou pan Horváth některé z nás nazývá, těžko bych měl doma českou ženu.

Důvod, proč jsem rozhodl napsat tento příspěvek, je trochu jiný.

Pan Horváth se vyjadřuje k tradičním romským zvykům. Dle jeho komentáře bývají romské ženy pouze otrokyněmi v domácnostech, mají podřadné postavení, úcta ke starším je pouze hloupý přežitek a romský folklor patří do muzea. Jako tradiční romskou tradici uvedl nenávisť k homosexualům a jak je jeho zvykem, nezapomněl na tvrzení, že Romové nechťejí přijmout zvyky majoritní části společnosti. Nezapomněl dodat, že všichni Ro-

mové, kteří se odmítají vzdát svého romství, jež si udržují po staletí, jsou pouze primitivní romští nacionalisté, úplně stejní, jako nacionalisté čeští.

Vyrostl jsem v Praze, pocházím z tradiční, hudebnické rodiny, v této tradici pokračuji a nejsem z rodiny jediný. Oba bratři jsou také hudebníci, jeden z nich profesionál, který mimo jiné pro Romy udělal mnohem větší reklamu než pan Horváth. Navíc reklamu pozitivní a doslova po celém světě (Gipsy.cz). Vždy jsem si myslel, že nás rodiče vychovávali spíš po „gádžovsku“, ale dnes vidím, že to tak není. Od mala jsme bez jakýchkoli diskuzí respektovali starší členy rodiny, starší sestra plnila roli „druhé matky“, já jako starší bratr dohlížel na mladší.

Moji matku by nikdy ani nenapadlo myslet si, že je v rodině jakýmsi otrokem. U nás se neřešilo postavení muže a ženy, to bylo jasné dané. Žena se stará o hnízdo, muž o obživu. Nebylo u nás zvykem, aby žena opravovala televizi a muž si u toho holil nohy, nebylo u nás zvykem, aby se žena chodila po večerech se bavit, zatímco muž doma hlídá děti. Zrovna tak u nás neexistoval systém dělené domácnosti nebo dokonce, aby každý z rodičů spravoval svůj vlastní účet. Společně v chudobě i v bohatství, tak to u nás fungovalo.

To ale neznámá, že jsme zároveň nepřijali některé zvyky od majoritní části společnosti. Přestože jsme vyrůstali v tradiční romské rodině, všichni jsme studovali, matka chodila do práce, sestra studovala a nikdo k tomu nepotřeboval pozeňování rodičů.

Stal se ze mne, podle rodinné tradice, profesionální hudebník. A romské tradice nadále vyznávám. Ženu, s níž bych měl vést oddělený účet, bych ani nechtěl. Přijdu domů, hodím prachy do sudu a neřeším, jestli jsem tam hodil stovku nebo dva tisíce. Nemusím ji vysvětlovat, že je slušné pohostit moji rodinu, i kdyby na návštěvu přišla o půlnoci, nemusím ji vysvětlovat, že je u nás běžné, když někdo z rodiny přijde na návštěvu bez předchozího upozornění. Máme dvouletou dceru a hádejte, co je její oblíbená hračka. Piano!

Jsem tedy primitivní, nacionalistický Rom jen proto, že se odmítám vzdát svých zvyků a tradic, v kterých jsem vyrostl? Kdyby jen pan Horváth tušil, jak jsme si jako děti užívali, když se u nás doma celé Vánoce živě hrálo! Staří Romové, to byli mistři, hráli klidně tři dny v kuse – a my jako děti – jsme čekali, až dohrají, a to z jediného důvodu. Těšili jsme se, až se budeme moci vrhnout na nástroje a zahrát si. V dětství byla moje hračka také piano, dodnes miluju cimbálovou muziku a uznávám především staré romské muzikanty, od nichž jsme se všichni naučili hrát a jejichž odkaz stále žije.

Dnes díky tomuto odkazu koncertuji a předávám dál, co jsem se naučil – starou lidovou romskou muziku. Pan Horváth si ovšem myslí, že ta patří do muzea. Stará moravská cimbállovka nebo český folklor patří také do muzea? A co třeba tradiční český vánoční pokrm a vánoční zvyky, které spousta rodin dodnes udržuje, také je to moderní? Také je třeba nazývat lidi,

kterí udržují tyto zvyky, primitivními nacionalisty? Anebo to pan Horváth v tomto případě bere jinak, protože jde o majoritní obyvatele, jejichž zvyky je dle něj třeba, na rozdíl od romských, respektovat a brát s úctou?

V žádném případě neodsuzuji staré české nebo jiné zvyky. Mám rád Čechy takové, jací jsou, některé zvyklosti jsou pro mě příliš vzdálené, některé mám naopak rád – a to samé platí u starých romských zvyků. Nikdy bych si ale nedovolil kritizovat vlastní řady za to, že se nechťejí vzdát svých tradic a nazývat je proto primitivními nacionalisty.

Pan Horváth často vystupuje jako jakýsi náš „mluvčí“, jako ten, který to s Romy myslí dobře, komu záleží na romské integraci. Moderní, romský, adaptovaný občan, který jde proti proudu, proti romským „nacionalistům“. Je snad přesvědčený, že pouze on může překonávat hráze mezi Romy a Čechy, protože dle jeho slov jsou Romové zastaralí, neschopní přizpůsobit se majoritnímu obyvatelstvu?

Jsem přesvědčený, že toho je urážka všech slušných Romů, kterých je v ČR více než dost. Pražští Romové musejí vztekle bouchat do stolu. Pane Horváthe, my v Praze žijeme úplně stejně jako ostatní. Jsme dávno adaptovaní, takových, kteří žijí dle vašich představ, je v Praze minimum, jste to vy, kdo zaspal dobu. Přesto že jsme integrování, udržujeme naše staré zvyky (ne všichni a všechny, samozřejmě).

V centru Prahy je několik podniků, kde lidé z celého světa rádi poslouchají naši tradiční hudbu. Vedle pravidelného koncertování s kapelou jsem i šéfem vokálního ženského sboru, který zpívá tradiční romské lidové písně – a bonus pro vás: jsou to české ženy (soubor Parne Čilage).

Netuším, odkud se pan Horváth vlastně vzal, netuším, jak je možné, že tento muž z Děčína je prezentován jako člen romské elity, nastupující generace a já nevím, jak ještě byl titulován. Myslím, že většina pražských Romů se mnou bude souhlasit, když řeknu, že nepotřebuji, aby se takový člověk jako on prezentoval jako náš „mluvčí“. A doufám, že až navštíví festival Khamoro, aby byl vidět, tak mu pražští Romové vysvětlí, že v našem kraji není zvykem, aby tento festival navštěvoval člověk, který hlásá, že naše lidová hudba patří do muzea.

Bonus na závěr: Jsem hrdý Rom, uznávající staré romské hodnoty, a proto se musím od myšlenek pana D. R. Horvátha důrazně distancovat!

Gyulla Banga
Hudebník, Praha.

Psáno pro www.romea.cz

komentář

Co s inkluzivním vzděláváním Romů?

KAREL HOLOMEK

V poslední době se rozvíjí čilá debata na stránkách celostátních deníků o inkluzivním vzdělávání romských dětí. V podstatě si mezi sebou vyměňují názory pánové Pilař a Šimáček. První z nich je šéfem Asociace speciálních pedagogů a druhý ředitelem Agentury boje proti sociálnímu vylučování. Dovolím si do této debaty vstoupit též. Pokusím se stručně vyjádřit, o co jde, protože širší veřejnost do této diskuze vtažena příliš nebyla. Škoda.

Především mi vadí, že se všechny tyto programy skrývají za cizími názvy, které skrývají podstatu věci. Jen považte: segregace, desegregace, inkluzivita, exkluzivita. Jeden výraz lepší než druhý!

Aniž bych se zabýval překlady, jde o to, aby romské dítě navštěvovalo školu společně s jinými českými dětmi. Nic dramatického: dvě, tři romské děti spolu s dalšími dvaceti pěti. To by přece česká škola zvládla bez problémů. Tak, aby neexistovaly školy čistě romské a čistě české. Takové rozdělování neslouží k ničemu dobrému. Postupně může vést k nedorozuměním v celé společnosti a k takovým excesům jako shromáždění davů na Šluknovsku, pokud ne ještě k horším v podobě izolovaných ghett sociálně vyloučených.

Stojí za to zopakovat argumenty, které v debatě padají:

Jiří Pilař tvrdí, že vládní koncepce (Strategie boje proti sociálnímu vyloučení) je velice nebezpečná. Tím nebezpečím má být zrušení praktických škol, což by znamenalo ránu pro těžko vzdělavatelné děti. Přitom považuje společnou docházku romských a českých dětí do školy za ideální stav, ale ne teď. Kdy tedy?

Martin Šimáček chce totéž, ale hlavně aby se už s tím programem začalo. Takže rozdíl spočívá jen v časovém horizontu, jak by si to pánové představovali? Ne tak docela!

Rozpor leží v tom, že pan Šimáček k takovému programu činí konkrétní kroky. Můžeme se bavit o tom, jestli správné či nikoliv, avšak musíme ocenit snahu a pokrok. Pan Pilař naopak říká, že doba nenazrála pro vstup romských dětí do české školy, že tu musí předcházet náročné programy výchovy především romských rodičů (o českých jaksi nemluví) a přípravy romských dětí. To je jistě pravda. Pan Pilař ovšem zapomněl, že už proběhlo bratru 15 let, kdy se tu přece jen něco stalo s těmi romskými rodiči, i s těmi romskými žáky. Tak si vyberte, jestli to myslí doopravdy s tím ideálním stavem v českém školství, na kterém se všichni shodneme, ale nevíme, jak si ho dopřát.

Já jen dodávám: Není ta inkluzivita (včetněování romského žáka do hlavního proudu vzdělávání) ještě v něčem jiném, na co oba pánové zapomínají? Třeba v tom, aby česká škola romského žáka vnímala jako přece jen trochu jiného se všemi jeho zvláštnostmi a potřebami?

co na to naše právnička?

Mění novela občanského zákoníku ustanovení ohledně služebních bytů?

Novela mimo jiné zrušila druhou část zákona č. 102/1992 Sb. kterým se upravují některé otázky související s novelou občanského zákoníku, která byla provedena zákonem č. 509/1991 Sb. Zrušená druhá část zákona č. 102/1991 Sb. obsahovala definici bytu služebního, bytu zvláštního určení a bytů v domech zvláštního určení. Nahradila ji kusou úpravou v § 113 novely.

Čas ukáže, zda nová úprava z hlediska praktického užití dosáhne alespoň úrovně právě zrušených ustanovení druhé části zákona č. 102/1992 Sb.

Protože ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona se řídí tímto zákonem i právní vztahy vzniklé podle dosavadní právní úpravy, je v bodě 2 a 3 přechodných ustanovení uvedena úprava režimu služebních bytů, které vznikly podle právě zrušené úpravy a které služebními byty jsou, protože předmětná novela nemá zpětnou účinnost, ale ovlivňuje poměry až od své účinnosti.

V bodě dva se uvádí, že jestliže služební byt užívá nájemce, který přestal vykonávat práci pro pronajímatele, může pronajímatel nájem vypovědět způsobem uvedeným v § 711a občanského zákoníku. Pokud nájemce přestal vykonávat práci pro pronajímatele bez vážných důvodů, stačí při vyklizení poskytnout přístřeší. V ostatních případech má nájemce právo na přiměřenou bytovou náhradu.

V bodě 3 se uvádí, že jestliže služební byt užívá po smrti nájemce osoba blízká, má právo v bytě bydlet. Vyzve-li ji však pronajímatel, aby byt vyklidila, je povinna tak učinit do tří měsíců ode dne doručení výzvy.

Ve všech výše popsanych situacích povinnost zajištění bytové náhrady zaniká po uplynutí dvou let ode dne účinnosti tohoto zákona. Připomíná se, že příkladem bytu služebního byl např. byt školníka.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.kratka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

Jedním z hlavních nástrojů integrace části Romů žijící na okraji společnosti, je inkluzivní vzdělávání. Názory na něj se však liší. Zajímalo nás proto:

Lze v praxi zavést společné vzdělávání neromských a většiny romských dětí?

Nina Pavelčková

Vedoucí katedry historie Filozofické fakulty Ostravské univerzity.

Do budoucna vidím společnou výuku jako jediné přijatelné řešení, které může pomoci vzájemnému přímému poznávání romských a neromských dětí a tím i integraci všech v naší „společné společnosti“. Podmínkou ovšem je, aby se majoritní škola stala mnohem přívětivějším, multikulturním prostředím s učiteli, kteří si se svými žáky budou rozumět a získají si přirozenou autoritu. Dnešní škola taková ještě zdaleka není, necítí se v ní dobře ani velká část dětí majority, ale ani jejich učitelé, pokud je nedokáží svým výkladem a přístupem zaujmout.

Dominik Žbánek

Výchovatel v dětském domově, Praha.

Má osobní zkušenost je taková, že romské děti nejsou segregovány do zvláštních tříd. Pokud jsme na rodinné skupině romské dítě měli, chodilo do toho typu školy, na kterou svou mentální úroveň stačilo (jako každé jiné dítě), a v žádném případě nelze říct, že by šlo o třídy výhradně romských žáků. Nikdy se nestalo, že bychom museli řešit diskriminační chování spolužáků. Je-li v podtextu otázky dotaz na způsob jak zvýšit vzdělanost Romů, potom bych uvažoval o navýšení míst asistentů pedagoga a doporučoval při přípravě na vyučování nespolehat pouze na rodiče.

Martina Brzobohatá

Jekhetani Luma – Společný svět, Mladá Boleslav.

Jsem přesvědčená o tom, že to nejen lze, ale dokonce i o tom, že je to velice žádoucí. A hlavní přínosy? Možnost společného poznávání se všech dětí navzájem od útlého věku – tedy prevence vzniku vzájemné nevězivosti z neznalosti, pro romské děti pak vyšší šance na získání standardního vzdělání. Stavím se zároveň pro zavedení povinného předškolního vzdělávání alespoň v posledním roce před nástupem do základní školy. Případně by alespoň měla být zaručena možnost chodit do školky i dětem, které nejsou v místě svého bydliště přihlášeny k trvalému pobytu. Motivovat rodiče, aby svým dětem i předškolní vzdělání dopřáli z důvodů vyšší šance na zvládnutí nástupu do základky lze v rámci sociální práce, jak jsme si ověřili v rámci projektu Nová šance pro romské děti. Ovšem není to nic platné, pokud dítě školka nepřijme. Měla by se tedy změnit legislativa. (pp)

I samotní rodiče musí vzdělání dětí chtít

Myslím, že je to žádoucí a nutné. Slyšela jsem několikrát, že rodiče dávají automaticky děti do školy, kterou sami vychodili, tedy většinou tzv. zvláštní. Tím se stále točíme v kruhu. Sama jsem činila takový pokus s předškolní třídou. Snad ani ne mateřské školy – měli jsme děti ve škole ve volné třídě, zaměstnala jsem volnou družinářku, která si s nimi hrála a vedla, aby byly na školu připraveny. Bylo jich ve finále 16 a bohužel většina jich šla do zvláštní školy, přestože bylo jasné, že jsou zcela připravené jít do běžné školy základní.

Osvětu veďte s rodiči – ovšem nevím jak, nevím, jak je přimět k tomu, aby chtěli – většinou mají starosti existenční, pak těžko poslouchají něco o potřebě vzdělání, nebo hledají zdroje finančních prostředků, které nejsou většinově společnosti pochutí. Například jak šikovně přijít k dávkám. Nejprve je nutné, aby význam vzdělání docenili rodiče, aby oni to sdělili svým dětem – sami víte, že autority jsou v romské rodině dané, a pak děti poslechnou.

Ale zpět k dětem – určitě by se v majoritní společnosti zařadily. Ten optimismus čerpám z toho, že jsem sama vyrůstala ve škole s tehdy ještě „Cikány“. Učili se a naučili. V současné době naši školu absolvovala romská děvčata a statečně se perou se životem.

Rizika tu jsou – tak jak roste odpor proti Romům (viz zkušenosti ze Šluknovska), tak by romské děti možná nečekalo jednoduché přijetí mezi spolužáky. Asi i učitelky by byly nuceny se jim zpočátku více věnovat. Ale děti by získaly povědomí o „jiném“ světě, kam zatím moc z různých důvodů nemohou.

Myslím, že je třeba s Romy mluvit – a oni by měli mluvit s námi – protože role vzdělání je neoddiskutovatelná.

Ludmila Bílá

Odborná střední podnikatelská škola Kolín

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky?

Ozvěte se na pecinkapavel@seznam.cz nebo rhangos@volny.cz

Uspěchané sociální inženýrství nepomůže, ale situaci zhorší

Samozřejmě společné vzdělávání zavést lze, koneckonců dávno funguje a vždycky v moderní historii fungovalo. Otázka by však měla znít jinak: Je reálné všechny děti ze sociálně vyloučených komunit naráz převést do běžných základních škol bez nezamýšlených negativních důsledků a nákladů? Tvrdím, že ne!

Zdůraznil bych jednak složení cílové skupiny (problémem není integrování vzdělávání etnicky nebo národnostně definovaných Romů, ale obyvatel převážně romských sociálně vyloučených komunit), za druhé onu plošnost a za třetí povinnost. Jsem přesvědčen, že přes enormní ekonomické náklady se problémy nevyřeší, spíše naopak. Dojde k vzestupu protiromských nálad poté, co se dostaví následky

tohoto experimentu, které lze už nyní předpokládat: vysoké finanční náklady, faktické finanční zvýhodňování dětí z vyloučených komunit (doprava, strava, stipendia atp.), povinné zařazování do tříd, snížení podpory nadaným jedincům ve třídě na úkor doučování sociálně vyloučených a s tím nutně spojený pokles už tak dlouhodobě degradující úrovně vzdělávání atd.

Pocitovaná nespravedlnost pak může vyústit do různých projevů agresivity ve třídě i mimo ni (a to z obou stran). O nepředpokládaných důsledcích ani nemluvě (můžeme se jen trást, že nebudou ještě horší).

Ve výsledku patrně nedojde k zásadnímu poklesu průměrné úrovně vzdělání, nýbrž se sníží rozdíly mezi nejlepšími a nejslabšími žáky

v dané věkové kohortě, což ale zřejmě v konečném důsledku povede k oslabení úrovně či počtu těch nejlepších v celé populaci (a naopak k zlepšení těch nejslabších).

V podstatě se jedná o klasickou socialistickou nivelizaci aplikovanou na oblast vzdělání, a proto se domnívám, že podobně jako se socialistické hospodářství kvůli těmto experimentům stalo globálně nekonkurenceschopné, může se to lehce přihodit i našemu vzdělávacímu systému.

V konečném důsledku pak vina za toto selhání bude přičítána Romům jako celku, ačkoliv oni sami jsou převážně objekty, nikoliv subjekty této sociálněinženýrské politiky.

Petr Kosinka

Bývalý vedoucí futsalového dětského romského oddílu FC Drom Brno.

Ano, společně, ale promyšleně

Vzdělávat Romy společně s bílými dětmi? V podstatě ano, ale nesmí se ustoupit od několika podmínek, a jedna je ta hlavní: aby se každé dítě do školy těšilo, aby v ní bylo rádo. Jen tak můžeme jako učitelé vytvořit hezké, radostné prostředí a navázat dobré, důvěryplné vztahy mezi námi učiteli a žáky a žáky mezi sebou vzájemně. A když se tohle podaří, pak je vyřešeno to, aby se ve škole mohlo rozvíjet plně každé dítě různých etnik, dítě více nadané, méně nadané, „studijní“ nebo spíš „praktický“ typ. Snad ani nemusím zdůrazňovat, že by neměl být učitelem, kdo nemá děti, všechny děti, opravdu rád a nesnaží se jim rozumět.

Každý člověk je jedinečný, i člověk v dětském věku. Nemá smysl srovnávat žáky ve škole, každý by se měl rozvíjet optimálně. To znamená maximálně, jak to jeho osobnost umožňuje. Jenže ani ten nejlepší učitel není kouzelník, aby toho mohl docílit při veliké rozdílnosti dětí a při velikém počtu dětí ve třídě.

Vzdělávací předpoklady jsou vytvářeny rodinou, širším sociálním prostředím, výchovou, do jisté míry také výchovou a vzdělávacím úsilím školy. A tady jsme u toho tvrdého oříšku: v české škole mají až na výjimky romské děti veliký handicap proti dětem z českých nebo asijských rodin. Romské rodiny jim to-

tiž už špatným bydlením, ale hlavně svým hodnotovým pořadím při spontánní výchově vytvářejí špatné podmínky pro školní učení ve srovnání s majoritní společností a některým jinými minoritami. Stále mnoho romských rodin nechápe význam vzdělání a kvalifikace pro budoucí uplatnění svých dětí.

Tyto handicap by měly být co nejvíce odstraněny už v předškolním věku. Děti z málo podnětných rodin by měly absolvovat alespoň dva roky předškolní výchovy, a to velmi zvýhodněně. Měla by jim být, podobně jako i jiným z chudších rodin, poskytnuta strava a pomůcky ve škole zdarma. Tím by byli zainteresovaní i rodiče, aby řádně děti do školek nebo přípravného ročníku posílali. Potom od první třídy by mohly být integrovány do tříd asi tak, aby romské děti nikdy nebyly

ve třídě v menším počtu než čtyři a větším než třetina. Měly by to být třídy, které vede zkušený, romské problematiky znalý učitel, který nelituje času na soustavnou spolupráci s rodinami, zejména prostřednictvím osobních návštěv. Protože 15 až 20 dětí s velmi různými výchovnými základy nelze učit ve většině předmětů jinak než skupinově, musí mít učitel dobrého asistenta.

Nesmyslné je šetřit ve školství na učitelských silách a neumožnit ve třídách s handicapovanými dětmi asistenty, neposkytovat dětem jídlo, pomůcky a pobyt v družině zdarma, když do rodina z jakýchkoliv důvodů platit nemůže. Takové šetření se mnohonásobně nevyplácí.

Brněnským příkladem úspěšné, dobré učitelky romských dětí je třeba Jarmila Zobačová, kterou mnozí známe z televizního seriálu Ptáčata. Také ji vzali nedávno asistentku. Snad nejlepší vzdělávatelkou a vychovatelkou romských dětí, ba i jejich rodin byla Mgr. Helena Balabánová v Ostravě. Vybudovala vynikající, cílevědomou školu. Už ji nemá.

A „zvláštní“, nyní speciální škola? Jsou také potřeba, nejen pro Romy. Ale mohlo a mělo by v nich být vzděláváno méně dětí, kdyby ty základní byly všem dětem „šity na míru“ dobrými učiteli a jejich asistenty.

Eva Dobšíková

Bývalá učitelka, Brno.

Zvláštní školy mají svůj význam

V žádném případě by řešení problematiky romských dětí nemělo být spojováno se zrušením praktických (dříve zvláštních) škol. Ty jsou potřebné pro různé typy dětí, které nemohou úspěšně absolvovat běžnou základní školu (pro různé formy postižení, zejména pro slabou formu mentálního postižení). Pro tento typ dětí jsou tyto školy velikým dobrodíním. Učitelé mají pro práci speciální vzdělání a i prostředí bývá pro ně příznivější. Pomalejším tempem mohou žáci dosáhnout i velmi dobrých znalostí a dokonce se uplatnit v řadě učebních oborů. V konkurenci s žáky základní školy by tyto možnosti jistě neměli. V žádném případě by však neměly být do praktických

škol zařazovány děti převážně romského původu, u kterých je intelekt normální, ale na začátku školní docházky vykazují pouze určité opoždění (neznají barvy, neumí držet tužku, nerozlišují tvary, nemají konkrétní představy základní řady čísel atd.). Pak těžko mohou ostatním dětem stačit.

Základní pomocí by bylo zříditi pro tyto děti (romského či neromského původu) speciální kurzy (či skupinky v posledním ročníku mateřské školy), ve kterých by byly nedostatky odstraněny. Aby nedocházelo k hromadnému a nesprávnému zařazování romských dětí do praktických škol, mělo by být zpřísněno schvalovací řízení. Vedle sou-

hlasu rodičů a vyjádření odborníka by měl být návrh potvrzen ještě odborníkem dalším.

Co však považuji za zvlášť důležité, je dobrá informovanost romských rodičů, k čemu by měli své děti v době před vstupem do školy vést, co by měly již z rodiny umět. A tady vidím velké možnosti pro vlastní romské aktivity. Romské organizace by měly pořádat sezení pro rodiče, kde by jim vysvětlily, jak je to pro budoucnost jejich dětí důležité. A také je přesvědčovat, jak je vzdělání důležité. Vždyť už máme mnoho romských vysokoškoláků.

Jana Englová

Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem.

Praktické školy nechat, ale děti, co tam nepatří, do nich nedávat

Bude mé dítě navštěvovat základní školu, o které vím, že tam také chodí romské děti? Nebo budu raději hledat jinou školu i za cenu, že bude v jiném obvodu, že bude o několik kilometrů dále? Uškodí mému dítěti, když bude mít i romské spolužáky?

Před nedávnem jsem také stála před touto otázkou. Základní škola, kterou navštěvovala má dcera, se měla zrušit, případně sloučit s jinou základní školou, kam chodí romské děti a je pro ně zaveden tzv. romský program.

Tato škola nemá naplněný stav, ba je dokonce poloprázdná. Rodiče neromských dětí tam odmítají dávat své ratolesti, nechťejí, aby měly za spolužáky Romy. Tato škola měla vizi rozdělit romské a neromské žáky do tříd. Také se tak stalo, avšak netrvalo dlouho a od rozdělení se upustilo kvůli špatným ohlasům.

Nyní jde o běžnou základní školu s větším počtem romských žáků a větším počtem kantorů. Tato škola je zajímavá rozsahem zájmových kroužků, nabízí možná mnohem víc než jiné základní školy. Problémem však zůstává, že do této školy chodí přibližně třicet romských dětí.

Jak jsem již zmínila, také jsem stála před otázkou, zda dát své dítě na školu, kde je více romských žáků. Mé rozhodování netrvalo nijak dlouho. Proč by mé dítě nemohlo chodit do školy, kde je více Romů, než je obvyklé?

Avšak já jsem Romka, nemám s tím problém. Rodiče českých dětí však tuto školu rázně odmítali. Škola, která stála před otázkou zrušení, uspořádala schůzku všech rodičů. Také jsem byla přítomna. Jednalo se důsledně případného zrušení a o tom, kam děti poté umístit. Čekala jsem, kdy se začne mluvit

o škole s romskými dětmi. A mluvilo. Měla jsem pocit, že rodiče byli dokonce nabádáni k tomu, aby své dítě na školu, kde funguje romský program, nedávali.

Ze schůzky jsem odešla znechucená. Rodiče podepisovali petice a sjednávali demonstrace proti zrušení školy. Hlavním tématem po celou dobu bylo, kam tedy děti umístit, protože škola s romskými dětmi nepřípadala v úvahu. Dopadlo to nakonec tak, že ke zrušení nedošlo. Po půl roce jednání sami zjistili, že ji nelze zrušit, protože pozemek, na němž stojí, patří církvi.

Jsem tomu ráda, protože se nachází blízko mého bydliště. To je celý důvod, ostatní rodiče jsou rádi proto, že jejich děti zůstanou „čistě“. Tato zkušenost změnila můj pohled na mnohé známé, kteří, ač se zdálo, že nemají s Romy žádný problém, ho ve skutečnosti měli.

Zklamalo mě jednání rodičů, kteří rozhodně odmítali vůbec pomyslet na to, že by jejich dítě nastoupilo na školu, kde je větší počet Romů, než je obvyklé. Kdyby se jednalo o školu, kam chodí větší skupinka Vietnámců, myslím si, že bych se s takovým pobouřením nesešla. Takže jsem celou situaci vnímala jako diskriminační, ponižující.

Pokud se tedy zruší zvláštní školy a dojde k umísťování romských dětí do základních škol, doufám jen, že tyto děti nenahrnou do jedné, dvou škol.

Bylo by dle mého názoru lepší roztrždit je dle obvodů, podle bydliště. V opačném případě se budou rodiče českých dětí bouřit a tyto školy s malými Romy patrně zůstanou nenaplněné. Jde o dost velký rozdíl, když do základní školy chodí tři, čtyři romské děti nebo když jich tam je dvacet. Toho se už rodiče zaleknou a budou hledat jinou školu.

Myslím si však, že by se zvláštní (praktické) či speciální školy rušit neměly. Děti, které jsou pomalejší a potřebují individuální plán, by se neměly nacházet v běžných základních školách. Potřebují odlišný přístup učitelů, možná i jiné učební pomůcky, které jim pomohou lépe pochopit učivo. Hlavně ovšem potřebují více času od svého kantora, jiné hodnocení. Tyto děti, v učivu pomalejší, mají navíc např. jiný zdravotní nebo duševní problém. Nepatří do základní školy a trpí tím i jejich osobnost, protože si uvědomují svou vlastní odlišnost od ostatních dětí. Řeč je např. o dětech, kteří mají ADHD (hyperaktivita).

Skutečnost, že do zvláštních škol chodí i děti, které tam třeba vůbec nepatří, ale jsou tam jen proto, že tam chodil sourozenec, nebo proto, že tam mají přátele, je věc jiná. Jde o věc rodičů a hlavně psychologů, kteří mají za úkol správně posoudit, zda dítě do zvláštní školy patří či naopak. Zvolila bych spíše přísnější pravidla pro přijetí žáků do zvláštní školy a nechala bych tato zařízení nadále fungovat.

Lajla Žigová

Dopisovatelka časopisu Kereka, Valašské Meziříčí.

Do škol víc romských asistentů

Podle mého názoru by společné vzdělání romských a neromských žáků na základních školách bylo velice vhodné. A zvláště v dnešní době. Musely by se ovšem změnit podmínky pro nastavení výuky. A to proto, že u romských dětí existují ztíženější podmínky pro vzdělání než děti neromské.

Romské děti mají převážně rodiče se základním vzděláním, ale jejich vzdělanost není na tak vysoké úrovni jako u neromských rodičů.

Neromští rodiče totiž mají vždy minimálně výuční list nebo vyšší vzdělání – maturitu, nástavbu, vysokoškolské vzdělání. Také bytové podmínky jsou pro neromské děti

lepší než u romských dětí, které žijí většinou v bytových jednotkách o velikosti 1+1 a v hojném počtu osob. Nedostává se jim tudíž soukromí pro individuální výuku a pro učení. Zároveň mají i jiný sociokulturní základ. U romských dětí není mateřským jazykem čeština, ale romština.

Tudíž se dostávají do obtíží při začleňování do základní školy. Počítá se již se vstupem do první třídy, že dítě umí česky. To však často neplatí u romských žáků. Romští žáci by potřebovali přípravu nultého ročníku na základní školu, kde by se učili základům češtiny, aby byli poté schopni začlenit se mezi neromské děti v základních školách. Také by se v nultém ročníku věnovali přípravě na první třídu, a to konkrétně na obsah, který je potřeba znát při vstupu na základní školu.

Výuka tohoto nultého ročníku by měla probíhat ve spolupráci s romskými asistenty, kteří by pomáhali učitelům či školitelům. To z důvodu toho, že málokterý neromský učitel umí romský jazyk a nezná kulturu Romů. Také by bylo vhodné výuku na základních školách přizpůsobit i romským dě-

tem. A to tím způsobem, že by se povinně či nepovinně učili romské kultuře i neromské děti, aby mezi nimi docházelo k vzájemnému pochopení.

Nemíním tím, že by se neromské děti učily romštinu, ale aspoň základy kultury a historie Romů, aby je lépe pochopily jakožto národ. Toto vše by mělo být zajištěno ve spolupráci romských asistentů, romských učitelů a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, dále školských odborů a zástupců základních škol.

Myslím, že by se tím i zkvalitnila výuka. Romští žáci by byli mnohem vzdělanější a měli by větší možnosti dostat se i na střední školu, obzvláště když ministerstvo školství zpřísnilo podmínky školství. Mním tím státní maturitu, přijímací zkoušky na střední a také na vysokou školu.

Tyto podmínky, které ministerstvo školství stanovilo automaticky, škodí vzdělanosti romských žáků, poněvadž se od nich vyžadují větší nároky, které nemají odkud získat. Jedině opět ve spolupráci s neromskými občany.

Martin Pompa

Pastorační asistent, Brno.

Odeon nedávno vydal román Zoli

Na podzim vyšel v českém překladu román Zoli, popisující život Romů ve 20. století. Jeho děj je zasazen na Slovensko, ale román se volně inspiroval složitým osudem romské zpěvačky a básničky Bronislavy Wajs, která žila v Polsku a vešla ve známost pod jménem Papusza – čili Panenka. Kniha už vyšla ve dvaceti zemích a pro české čtenáře ji připravilo nakladatelství Odeon.

Autorem románu Zoli je světznámý irský prozaik Colum McCann. Děj knihy začíná za 2. světové války, kdy Hlinkova garda vyvraždila rodinu malého Zoli. Hrůznou událost líčí romistka Karolína Ryvolová, která k českému vydání románu napsala doslov:

„Nahnali celou osadu na led rybníka a po jeho okrajích rozdělali ohně. Lidé byli na ledě i s povozy, s koňmi. Nakonec, jak led začal tát, se samozřejmě propadli a všichni se utopili.“ Další děj románu už je zasazen do poválečného období: „Nejdůležitější moment z hlediska posunu vyprávění je tam, kde se Zoli a její dědeček připojí ke skupině svých Romů. Spojením s příbuzenskou skupinou nastává nová fáze, kdy je Zoli jako velmi mladá, čtrnáctiletá dívka provdána za hodně staršího muže.“

V románu je naznačeno, že i přes věkový rozdíl mezi nimi panovaly velké city. Ve skutečnosti my ale víme, že Papusza se vdávala v šestnácti, že si skutečně brala o hodně let staršího zasloužilého člena komunity, ale o lásce rozhodně nemohla být řeč. Navíc pro Papszu tam byla ta velká osobní tragédie, protože spolu neměli děti.“

Pokračování příběhu se odvíjí po linii Zolina, respektive Papszina talentu. „Ona je objevena dvěma novináři. Ti začnou zaznamenávat její tvorbu, její písně, které ona ad hoc vymyslí a skládá. Přesvědčí ji, aby je začala zaznamenávat, protože Zoli neboli Papusza je gramotná. Věci se zpočátku vyvíjejí k radosti všech, posléze ale jeden z těch novinářů, Brit Stephen Swann, nezničí na Zolinu žádost celý náklad její poezie, pocho-pitelně i z vlastních citlivostivých pohnutek. A ona je za to, že vlastně vy-zradila gádžům jedno ze základních tajemství, tedy romský jazyk, posta-vena před romský soud a vyhoštěna. To je v těchto velice tradičních skupinách největší trest. Znamená ztrátu rodiny, ztrátu komunity, dá se říci, že celé existence. Zoli byla odsouzena k životu v osamění, jak se to stalo i Papsze, která se z toho psychicky zhroutila a po zbytek života se opakovaně vracela do psychiatrické léčebny, protože to pro ni byla skutečně zcela zásadní věc, která ji úplně změnila život.“

Papszin život byl okamžikem jejího vyloučení z romské komunity zdušen. Od té doby se velmi trápila, nikdy už nepsala ani nezpívala a zemřela v osamění takřka bez přátel. Avšak v románu Zoli dal spisovatel Colum McCann hlavní hrdince novou šanci.

„Zolin příběh se v rámci románu tím vyhoštěním dostává teprve do své poloviny. Jeho druhá část se odehrává na cestě. Zoli táhne krajinou a dost dobře neví, kam se vrtnout, má jen jakousi utkvělou představu, že by se měla odebrat do Paříže. Nakonec ji po mnoha peripetiích osud zavane do Itálie, kde románová Zoli najde svého druhého životního partnera a zplodí s ním dceru, které jsou věnovány pasáže Zolina vyprávění.“

V úplném závěru románu se přeci jen do Paříže podíváme. Zoli jede navštívit svoji velice úspěšnou, univerzitně vzdělanou dceru Francescu na konferenci, která je věnována romské literatuře. Zoli se zde po mnoha desetiletích setká se Swannem, se svým zrádcem, který zapříčinil její neštěstí – a po určitém váhání mu odpouští. V románu je tedy náznak happyendu, protože odpuštěním ze sebe Zoli zjevně setřásla velké břemeno.“

Ptala se Jana Šustová

Zaznělo ve vysílání O Roma vakeren na Radiožurnálu.

Čtenáři Hangos tam v Karviné...

Po romském čtrnáctideníku občas sáhne i Lucie, majitelka modelingové agentury v Karviné.

Foto: Lucrecius Chang

Marika Demeová: Sny se plní, ale...

Dokončení ze str. 1

ningy a rôzne iné. Pachtila som sa po vedomostiach a skúsenostiach iných, starších a skúsenejších. Rómov ako menšinu a ich problémy som začala vnímať práve vtedy. Prišla som na to, že je to práca, ktorú chcem robiť a venovať sa jej dovtedy, kým nepomôžem aspoň jednému zo svojho národa. Pretože to už nebolo len o riešení problémov niekoho iného, ale aj môjho osobného.

Keďže sama som Rómka a chcela som pomôcť svojmu národu, začala som to pokladať za svoju akoby povinnosť. Stihla som doštudovať nielen bakalára v odbore sociálno-misijná práca, ale aj Mgr. v odbore aplikovaná sociálna práca na Univerzite Kostantina Filozofa v Nitre. Pôsobila som ako koordinátorka aktívnej činnosti celé štyri roky od jej vzniku v našej republike až po jej koniec v roku 2008.

Po jej skončení som si začala hľadať prácu inde. A dostala som sa opäť ku koordinácii ľudsko-právnych projektov, projektov spojených s bývaním Rómov, k voľnočasovým aktivitám. Išlo to ruka v ruke s profesionalizáciou občianskeho združenia, v ktorom som ostala do dnešných čias pôsobiť ako projektová manažérka.

U vzdelaných romských žien mē skoro vŕdycky zajimá, jestli vyrůstaly spíš mezi Romy nebo obklopené neromským okolím. Co vy? A používala jste už od malička romštinu?

Ja som vyrastala v klasickej rómskej robotníckej rodine. Kde otec okrem svojej práce v chemickom závode u nás v meste Hnúšťa stíhal aj hrať so svojou kapelou. Bol dosť známy a uznávaný gitarista na širokom a blízkom okolí. Mal v čase svojej mladosti veľmi vychýrenú pop-rockovú kapelu, známu ako Black Star – Čierne hviezdy a prešiel mnohými inými kapelami. Víkendy mal neustále obsadené. Poznali ho a poznajú do dnes Rómovia i Nerómovia, ktorým odohral svadby, zábavy, narodeniny, plesy atď.

Matka sa od svojich 16 rokov venovala terénnej práci s Rómami a možno to mám po nej. Urobila si ešte v čase socialistickej éry sociálno-zdravotný kurz v Košiciach a po jeho skončení začala pracovať vtedy ešte na okresnom národnom výbore pre riešenie rómskej otázky.

Rodičia obaja ovládali a ovládajú rómsky jazyk, aj sa ním dorozumievali medzi sebou alebo so svojimi rodičmi. Ja som ním nekomunikovala, ale samozrejme, keďže som ho denno denne počúvala, tak som mu aj začala rozumieť. Už predtým

nič nemohli rodičia alebo starí rodičia zatajiť, alebo ma nebudaj ohovárať (smiech). Ale nevedela som ním hovoriť a ani nechcela. Celkovo mi bola bližšia slovenčina, ktorú považujem za svoj materinský jazyk do dnes.

Na jednej strane ma k rómskemu jazyku rodičia nevedli preto, aby som nemala problémy v škole ako niektoré rómske deti majú, na druhej strane si myslím, že keď sa deti učia v domácnosti oba jazyky a ovládajú bez problémov oba a vedia medzi nimi prepínať je to len veľké plus pre ne. Problém je len vtedy, ak ovládajú lepšie rómsky jazyk ako slovenský alebo len rómsky. Ja som to potom neskôr musela dobiehať s učením rómčiny, ale zvládla som to celkom slušne.

A kdy a jak jste v sobě objevila svoje „romství“? Vaše jméno zní maďarsky – máte kořeny tam?

Ja som si od malička bola akosi vedomá toho, že som iná, ak to mám takto povedať. Lebo slovo Róm/Rómka, evokuje vo mne ani nie tak odlišnú národnosť od ostatnej väčšinovej spoločnosti, ale skôr byť Rómom/Rómkou znamená pre mňa byť iným, odlišným od tých ostatných, a to v celej podstate človeka. Nie je to len o inej národnosti.

Tú má na Slovensku odlišnú mnoho ľudí a možno to ani nikto netuší. Hlavne nikto to nerieši, pretože majú väčšinovú, teda bielu pokožku a teda automaticky ich ľudia bez toho, aby si tým boli istí, priradujú k bielym, k Nerómom, a pritom pravda môže byť úplne iná. Veď aj Rusíni, Poliaci a mnoho iných národností má bielu farbu pleti a nie sú Slováci.

Byť Rómom, Rómkou znamená pre mňa v prvom rade byť majiteľom odlišnej a o to bohatšej kultúry, zvykov, tradícií, hodnôt a tiež akýchsi tabu vecí, v porovnaní s tou majoritnou spoločnosťou. Nie je to len o odlišnej farbe pleti, vlasov a iných fyzických znakov človeka. Číže tento fakt, že máme doma okrem slovenčiny aj inú reč a že nám niekto hovorí a označuje nás ako Cigáni, tak to som v čase môjho detstva mala vyriešené už veľmi skoro a rozumela som tomu svojím detským rozumom.

Rómsku kultúru tú som vnímala ako niečo, čo nie je pekné. Rómska hudba bola pre mňa totiž vždy veľmi smutná a citlivá. Neboli to piesne, ktoré by som počula na rádiostaniciach, v televízii alebo na hitprádach. A keďže ako každé dieťa alebo teenager aj ja som bola týmto ovplyvnená a nepovažovala som rómsku hudbu za modernú, známu, tak som ju automaticky po-

važovala za neznámu, neuznávanú, nepopulárnu a nechcela som ju ani počúvať, lebo ju nepočúval nikto z mojich rovesníkov.

Ale to skutočné, pravé rómske cítenie, tú svoju skutočnú, rómsku dušu, ukrytú niekde hlboko vo svojom vnútri, tak tú som objavila vďaka jednému perfektnému večeru. A to práve na školení ženských aktivistiek v Klube rómskych žien z Rimavskej Soboty, u ktorých som bola členkou od svojich 14 rokov. Tam som bola opäť najmladšou účastníčkou – 14ročná. Tam ma rómska hudba, ktorú som v rannejšom detstve nemohla a nechcela počúvať, nenechala dlho sedieť na stoličke.

Teda obliekla som si rómsky kroj a začala robiť tie pre mňa „smiešne“ rómske pohyby a snažila sa opakovať po tých skúsenejších. Vyznie to určite pre mnohých komicky, ale tak to skutočne bolo. Nehanbím sa za to, lebo mnoho z nás „integrovanejších“ Rómov, lebo aj toto je pre mňa divné slovné spojenie, takto hľadalo a našlo svoju „rómsku dušu“. Dovtedy som vedela tancovať a veľmi rada som tancovala, ale len moderné tance. Rómske nepripadali do úvahy...

Škola základní i střední – vzpomínáte na ni spíš v dobrém? Trvalo to, než jste si v ní „proboxovala“ svoje „místo na slunci“? Nebo jste měla „normální“ spolužáky a učitele?

Mojim jediným šťastím bolo moje rodinné zázemie a výchova a hlavne nadanie, ktoré mi nadelil asi Boh. Vždy som sa dobre a rada učila a také deti učitelia majú vždy radi. Aj keď mu možno nesedíte osobne, ale nikdy vám nemôže nič vytknúť pokiaľ ste vždy pripravený, máte všetky pomôcky, chodíte do školy pravidelne a nerobíte problémy. Ale celkovo som bola vždy v škole etablovaná medzi majoritou aj svojimi.

Trošku iná situácia bola na strednej škole, kde som mala spolužiačky skinheadky a tie mi občas zneprijemňovali niektoré dni v škole. Najlepší bol však záver štúdia na strednej škole a to hlavne rozdelenie do skupín na maturitnej skúške. V skupine sme sa tak ocitli ja Rómka, jeden „poloróm“, tretia baba, ktorej otec bol Vietnamec a mama Rómka, štvrtý spolužiak mal matku Vietnamku a otca Neróma a piata spolužiačka bola Nerómka a k tomu prívržienkyňa skinheadov. Tak vtedy som sa zasmiala ako nikto a povedala si, že aspoň na záver sme mali multikulturalitu, a to v pravom slova zmysle. Myslím, že

nás to aj pekne spojilo. Predsa len na konci štúdia sme mali všetci spoločný cieľ, a to úspešne zmaturovať. Možno toto je taký symbolický recept na tvorbu dobrých vzťahov medzi rôznymi národmi a národnosťami...

Vzdělaná aktivní Romka, to může být boj na dvou frontách. Nezapadáte totiž pak do schémat zažitých na obou stranách. Měla jste kvůli tomu někdy problémy? Třeba ze strany některých xenofobních gádžů nebo naopak neintegrovanejších a machistických Romů? Smejaný sa na tom označení, ktoré ste použili, ale viem presne na čo narážate. Ale aj takto nejako by sme tieto dve skupiny mohli nazvať. Nezažila som vo svojom detstve ani v puberte nejaké väčšie problémy s mojou rómskou identitou. Azda jedna príhoda za všetky. Jednej mojej najlepšej kamarátke a spolužiačke zároveň zmizol zošit v triede ešte na základnej škole. Samozrejme ja som bola medzi prvými obvinenými, keďže som bola jediná Rómka v triede.

Obvinená som bola slovami, ktoré nemali nič spoločné s ukradnutým zošitom, ale s mojou identitou. A to nasledovne: „Ty jedna cigánka...“ Zhodou okolností som s touto kamoškou zo školy ostala nerozlučná kamarátka na život a na smrť. Cesty osudu nás rozdelili, ale naše priateľstvo tým neskončilo. A to ma hreje pri srdci do dnes.

Potom som ale začala zažívať také rôzne príhody v pracovných veciach, kde musíte stále niečo niekomu dokazovať. Napríklad, že aj Rómka môže mať vysokoškolský titul, že má aj mnoho pracovných skúseností na svoj vek za sebou a že je spoľahlivá a podobne... Ovsťem tú školu, ktorú som vyštudovala, mnoho neinformovaných Nerómov a zákerných Rómov, ako ste ich vy nazvali „masochistických“, nazýva rómskou školou, ktorá neznamena nič pre nikoho.

Najlepšie na celej tej veci je, že túto školu už navštevuje viac Nerómov ako Rómov. Aj v mojej triede sme boli len dvaja Rómovia. Okrem toho ja nepoznám na Slovensku žiadne rómske školy, poznám iba maďarské... (smiech). Samozrejme nehovorím o súkromných stredných školách, ktoré máme aj my rómske, ale ostatné rómske nepoznám.

Čo sa týka Rómov, tak samozrejme pre tých, ktorí sú nevzdelaní a žijú v biednych osadách, tak pre nich som nejaká „panička“, ktorá sa na niečo hrá. Ale aj tak pomoc hľadajú vždy v najhoršom len u tejto

„paničky“. Ale čo je možno pre ostatných počudovania hodné, že aj vzdelaní Rómovia, mne rovnocenní, zmyšľajú niekedy podobne. Ja tomu hovorím, že je to čistá ľudská závišť, ktorá je najstaršou ľudskou vlastnosťou.

Pracujete s romskou mládeží. Vidíte tam nějaký posun za poslední roky? Je pro romskou mládež podle vás nová doba lepší, než to co bylo na Slovensku před 25 lety?

Lepšia doba? Nežartujte... Lutujem túto mládež a deti, ktoré sa narodili a žijú v tejto dobe. Každé detstvo je a malo by byť najkrajším životným obdobím človeka a teda každého z nás. Rovnako aj mladosť, ktorá je pochabosťou zároveň. Ale som vďačná Bohu zároveň, že už mám 26, že som nemusela prežiť detstvo a pubertu v tejto dobe, ktorá je neskutočná, ale v tom negatívnom zmysle.

Nie je to len o sociálnej situácii, financiách a vzdelaní. Lebo práve aj tie deti a mládež, ktorej ani jedno z tohto menovaného nechýba, nie je spokojné a šťastné. A viete prečo? Chýba im to najdrahšie, a to je rodičovský záujem, čas a láska ako má byť. Myslíte si, že tie deti, ktoré majú miliónový dom, zariadený tým najdrahším nábytkom, majú svoju detskú izbu a v nej hračky od výmyslu sveta a do školy pomaly nosia celý byt zo sebou, že sú šťastné? Nie sú. Majú všetko a tiež nemajú nič, lebo rodičia celé dni pracujú, aby im to všetko, čo majú doma, mohli zabezpečiť a deti vidia len vtedy, keď už spia. Takto si ja nepredstavujem spokojnosť a šťastie.

Zase tým našim rómskym deťom chýba skoro všetko. Ak hovoríme o tých biednych žijúcich v ghetách alebo v osadách... Nemajú základny, nemajú vhodné podmienky na bývanie, nemajú čo do úst, nemajú hygienu, mnoho z nich nemá rodičov, nemajú prístup k vzdelaniu a bohužiaľ niektoré z nich tiež nemajú lásku a skutočný záujem od najbližších... Pretože ti majú dosť starosti s tým čo položiť do hrnce a hľadanie možnosti zárobkov a chlebu pre deti im zaberá toľko času, že jednoducho nie je čas a už ani chuť samozrejme venovať sa deťom a niečomu takému, ako je učenie.

Možno sa teraz začnú na mňa všetci obracať, že čo to hovorím za hlúposti. Ale na druhej strane, povedzte mi čo je to za láska rodičov, ktorí neurobia nič systémové vo svojom živote, čo by dokázalo poskytnúť ich deťom lepšiu budúcnosť.

Naši Rómovia si neustále namýšľajú a snívajú v minulosti, že im život zlepši, alebo by mala zlepšiť vláda, politici, aktivisti a neviem kto ešte. Ale oni nechápu, že všetci menovaní im môžu zo svojej pozície vytvoriť podmienky a dať možnosti, ale nedajú im nič nikdy do ruky, takto to už dávno nefunguje.

Jednoducho Rómovia žijúci v osadách nevedia pripraviť pre svoje deti lepšiu budúcnosť, akú mali oni a rovnako aj prítomnosť, v ktorej žijú. Rómske deti nemajú vôbec nič. Majú len jediné, a to je asi to najcennejšie, a to Božiu ochranu. Inak by už asi dávno neprežili.

Tie deti sú ich najväčším bohatstvom, ktoré im Boh dal a ja znovu musím povedať nepříjmenú realitu, že niektorí z nich tie decká nechajú vyrastať ako stromy v lese. Klobúk dolu a česť tým jednotlivcom, ktorí napriek svojej katastrofálnej sociálnej situácii dokážu dať dieťaťu na chlieb, obliecť ho zo svojich skromných prostriedkov, poumývať ho a poslať do školy a učiť sa s ním. Ale ak je takých v jednej lokalite zo 100 rodín 10, tak som v tomto momente kúzelníčkou zároveň.

Alebo mi povedzte, čo je to za matku, ktorá svoje dieťa zapíše dobrovoľne do špeciálnej základnej školy (ŠZŠ) s vedomím, že jej dieťa testy urobilo výborne a môže začať navštevovať bežnú základnú školu? Urobí tak len preto, že všetky jej ostatné deti chodia do ŠZŠ a v zime to bude mať jej dieťa blízko bydliska a jej sa jednoducho nechce dieťa vodiť dieťa do školy o pár ulíc nižšie do mesta, alebo si myslí, že keď tam patrí jedno z jej detí, že bude lepšie, keď tam všetci súrodenci budú pohromade. To by bolo to najmenej. Ona si napriek neustálemu vysvetľovaniu zo strany aktivistov a iných kompetentných vypočuje aj oddiel, ktorý je, že jej dieťa má už vopred zničený život. Ale o tom to dieťa nerozhodlo, nikto sa ho na to nepýtal. Rovnako ako sa nepýtalo na svet. Urobila tak za neho, jeho matka, ktorá bohužiaľ je málo uvedomelá na to, aby pochopila tie nekonečné reči kompetentných. Ona rozhodla, že jej dieťa bude vopred odsúdené na hlad a biedu, a ďalšia generácia bude tento príklad nasledovať, lebo tak robila aj stará mama.

Takže odpoveď na vašu otázku, či nastal nejaký posun a či je to lepšie s rómskou mládežou, je – absolútne NIE! A nám aktivistom neostáva nič iné len makat' a makat' a poskytovať im denno denne informácie a vytvárať im lepšie pod-

mienky a príležitosti na zlepšenie ich života.

Rómske soubory, skupiny, kapely, jednotlivci – jaké zádrhly a naopak nové možnosti rómským talentům na Slovensku současná doba podle vás přináší?

Viete, možnosti sú okolo nás vždy, boli a aj budú. Otázka je ako a kto ich využije a čo s nimi urobí. Keby som to ale mala porovnať, tak teraz je tých možností viac ako pred rokmi. Len mne je občas smutno z toho, ako primitívne sa tieto možnosti využívajú a to len preto, aby sa niektoré financie vyčerпали a plány naplnili. Rómom sa tak stáva každý, aj ten, ktorý ním v skutočnosti nie je a ktorý by inak pre Rómov nič pozitívne neurobil.

Rozdávajú sa štipendiá na podporu talentovaných rómskych detí s dobrými študijnými výsledkami v rámci jedného nemenovaného programu. Tento program však považuje za dobré výsledky aj také, keď má žiak trojku na vysvedčení a dostáva zato celkom slušné financie a kupuje si zato nezmysly. Ja som bola jednotkárka a takéto niečo som nepoznala a myslím, že mnoho mojich rovesníkov by odpovedali rovnako. Trojka je dobrý priemer a výborné je niečo iné. Ja si myslím, že netreba nad tým dlho premýšľať, o čo v takýchto programoch vlastne ide. A či sa tým rieši skutočne prospech a podpora študijných talentov, je záhada.

Čo sa týka hudobných skupín a súborov, tam sa situácia naopak zhoršila. Rómska kultúra bola medzi prvými nástrojmi na pozdvihnutie riešenia rómskej problematiky, pretože rómska kultúra bola vždy témou neutrálnou a ňou aj ostane. Každá hudba, aj tá rómska, dokázala spájať ľudí a národy už v dávnej minulosti a je tomu tak aj dodnes. Ale situácia sa zmenila natoľko k horšiemu, že súbory sa nemajú kde na Slovensku veľmi prezentovať.

Tých príležitostí je z roka na rok menej a to z dôvodu veľmi nízkych rozpočtov na kultúrne podujatia, v porovnaní s možnosťami na prezentáciu v minulosti. Už to nie je tak ako pred niekoľkými rokmi, že ste sa nevedeli dočkať kapiel, kedy si ich objednáte. Už som zažila v poslednej dobe to, že sa sami ponúkajú na účinkovanie.

V Česku se opomíjené regiony na severu proměnily v dějiště kriminálních útoků a následně protestů, zaměřených proti Romům, čehož

využívá krajní pravice. Existují podobné regiony s podobným vývojem u vás?

Realita v ČR je od tej slovenskej odlišná. Prispieva k tomu rozdielnejšia spoločenská a hlavne odlišnejšia situácia v rómskych getách. Aj keď Európu ako takú spája kríza, dlhová kríza a celkovo stúpajúca nenávisť voči nám Rómom a všetkým iným menšinám. U nás máme tiež extrémistické skupiny, ktoré mali svoje protestné pochody, ale nič hrozné sa vďaka Bohu nestalo. Nedajú sa však porovnávať s tými vašimi.

Hlavne sa takých akcií chytajú vždy pred voľbami.

Problémom však je, že sa to všetko považuje podľa nášho legislatívneho systému za legitímnu záležitosť, a to v súlade so zákonmi SR, ktoré sú „skvelé“. K tomu všetkému im zafandia aj sympatizujúci primátori a starostovia miest, a to tým, že im tie ohlásené akcie dovoľia zrealizovať, a problém je na svete, ale stále v medziach zákona...

U vás v ČR už dochádza k omnoho väčším a hlavne frekventovanejším stretom medzi majoritou a Rómami. Okrem toho Slováci a Česi sa líšia tým, že čokoľvek sa v českej spoločnosti robí smerom k zhoršujúcej sa životnej úrovni občanov alebo sociálnej situácii ľudí, český národ je momentálne v uliciach a protestuje, bojuje za svoje práva. Ako vy hovoríte, „nenechá si nič líbiť“... Naproti tomu Slováci dokážu toho veľmi veľa vydržať a preniesť na úkor svojej životnej úrovne. O tom svedčia drastické sociálne reformy nášho štátu z roku 2004, ktoré sa štátu podarilo presadiť razantne. Všetko prebolelo.

A rovnako sú na tom s mentalitou aj Rómovia. Rómovia sú tiež veľmi ovplyvňovaní majoritou či v dobrom, alebo v zlom meradle. Rómovia sú len zrkadlom Nerómov.

Pre mňa osobne sa však natíska otázka, prečo im niektorí z našich Rómov dávajú nato zámienky? Pre-

čo sa niektorí Rómovia bijú, zabijú niekoho bez dôvodu, prečo okrádajú slušných ľudí? Druhá otázka je, prečo sme si nedokázali za 20 rokov riešenia rómskej problematiky na Slovensku a rovnako v ČR vybudovať politickú základňu so svojimi zástupcami v parlamente, ale namiesto toho sa niektorí naši aktivisti vždy uspokojia s „omrvinkami“ typu poradca, poradkyňa toho a onoho ministra a s inými lukratívnejšími flekmi, ktoré sú vždy len o pár jednotlivcoch a ich naplnení vreciek, a to len do tej doby, pokiaľ tam sú.

Prečo Rómovia nezačnú robiť slušné, kultivované protesty na úrovni s rôznymi témami či už pred vládou a podobne? A potom by som chcela vidieť ten postup kompetentných, akoby v takýchto prípadoch postupovali. Či by to bolo prierodné, keby si nejakí rómski aktivisti so skupinou 100 ďalších Rómov povedzme v nejakom meste urobili pochod proti hladu, proti segregácii na školách a podobne. Či by toto bolo rovnako v medziach zákona? Ale namiesto toho neustále dávame Nerómom každý deň len dôvody na stereotypizáciu a jednoducho bohužiaľ sme a budeme hádzaní do jedného „pytla“, pretože na individuálny prístup posudzovania ľudí a ich situácie, akejkolvek situácie, nemá jednoducho nikto čas...

Ptal se Pavel Pečinka

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206

fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Program na prosinec 2011

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

Výstavy:

Pod lupou. 20 let Muzea romské kultury

Výstava se pokouší nastínit vývoj jednoho konkrétního muzea. Zároveň ukazuje, kolik různorodých činností a aktivit muzeum během své existence provozovalo a provozuje. Pojdme se tedy společně podívat, co vše se skrývá v tomto složitém organismu, když na něj nahlédneme detailněji, jakoby *p o d l u p o u*.

• Výstava potrvá do 18. 3. 2012

Peskere jakhenca / Svýma očima

Mladá řecká romská fotografie

Fotografická výstava pod záštitou řeckého velvyslanectví v Praze nechává nahlédnout do každodenního světa řeckých Romů.

Projekt, uskutečněný v letech 1999–2003, si kladl za cíl seznámit mladé Romy s technikou fotografie. Každý kurz trval šest měsíců a zapojilo se do něj 50

mladých lidí. Ti pak mohli volně tvořit; výstupem celého projektu je výstava, která již procestovala několik zemí světa. V samotném konceptu výstavy lze najít různá fotografická témata: od dokumentu přes subjektivní portréty až po zátiší či velmi intimní sdělení chápání vlastního světa.

• Výstava potrvá do 15. 1. 2012

Stálá expozice:

Příběh Romů (etapa 1939–2005). Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů. Slavnostní otevření dokončené části. Zahraje Rozen trio.

1. 12. od 18⁰⁰ • Vstup na akci zdarma

Akce pro veřejnost:

Cyklus Kdo jsou Romové?

Vánoční hudebně-vzpomínkový podvečer.

• Vstupné je zdarma

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

DŽA DUREDĚR !

SLOVO 21

„Stačí jen chtít a i Ty si můžeš plnit své sny!“

Chcete studovat vysokou školu, ale bojíte se, že nebudete u přijímaček úspěšní? Nebo ještě stále nemáte představu o tom, co konkrétně na vysoké škole studovat? Žádné obavy!

Občanské sdružení Slovo 21 nabízí romských uchazečům o studium na VŠ:

- přípravu na úspěšné zvládnutí maturitní zkoušky
- intenzivní přípravu na přijímací zkoušky s kvalitními lektory
- poradenství

Přihlas se už teď! Úspěšnost absolventů našich kurzů při přijímání na VŠ se v dlouhodobém průměru pohybuje kolem 60 %, což není zanedbatelné číslo!

Volejte na 222 511 434, pište na pripravastudentu@centrum.cz, nebo se za námi přijďte podívat do Francouzské 2, Praha 2!

Více informací na www.slovo21.cz a www.dzadureder.cz

ANATOMIE 2

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.
Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat
v archivu textů na

www.romove.cz

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, město:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo poštovního úřadu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Oč číslo:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2011 činí 240 Kč.